

په آواز دینک وینک وینک وینک

در عشق باران می بارد

[عشقانه های ریچارد براتیگان]

گردار علیرضا بهنام

انتشارات سرزمین اهورایی
WWW.AHOORAPRESS.COM

عنوان: پدیدآور: دکتر علی باران / عاشقانه‌های ریچارد براتینگان: برگردان علیرضا بهنام.
 مشخصات نشر: تهران: سروش، ۱۳۹۱.

عنوان: پندلور: در باران مراد/ عاشقانه‌های ریچارد براتیکان: برگردان علیرضا بهنام.
موضوعات: شخصیات: تهران: سروش: ۱۳۹۱.

مشاورات نظامی ۷۱۰۰
است: تهران: ۱۰۰
۷۱۰۰

رضیہ کی پست نویسی : فیفا

دوره بنده، کنگره: ۱۳۹۱/۱۶۳۶/۱، PS۲۵

رقم بابت دیویس : ۱۵۴/۵۴
شماره کتاب ملی : ۲۸۱۸۱

N

	[عاشقانه های ریچارد براتینگان]		در عشق باران من باران	
	برگردان علیرضا بهنام		در عشق باران من باران	
شعر جهان	یک	انتشارات سرزمین اهورا		هر گونه برداشت از تصاویر و مطالب این کتاب منوط به اجازه کتبی از ناشر است.
خدمات فنی:	یک	انتشارات سرزمین اهورا	مدیر هنری و طراح گرافیک	مدیر هنری و طراح گرافیک
کانون تبلیغاتی اهورا	قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال	چاپ: جلد: مجتمع چاپ و صحافی مهتاب	تابستان ۱۳۹۱	مجید ضرغامی
WWW.AHOORAPRESS.COM	دفتر مرکزی: ۲۲۸۶۶۵۸۹	کتاب فروشی تجریش: ۲۲۸۶۶۵۸۸	پخش: ۱۱-۲۲۸۸۲۰۲	اول

۳۹	یک شمع خوش صحبت	فهرست:
۴۰	شعر هیچوقت ساعتش را باز نمی‌کند	سراغاز
۴۱	نه چیز	رگبار نقشه
۴۳	بانو	از چشم او
۴۴	کازابلانکا	گردنبندت چکه می‌کند
۴۵	عشق رفتار خوبی بایک دوست نیست	اگر دلت می‌خواهد با امیلی دیکینسون
۴۷	برای پاسخ دادن در سپیده دم	از دواج کن
	انتخاب شده از سوی زیبای برای ندیمه‌ی	شعر شمع
۴۸	ستارگان	حق بدی دارم، او نمی‌خواهد
۴۹	در فانوس‌ات تاریکی است	صورت فلکی پوکر
۵۰	کاپوت بی سیم	در قرن بیستم زندگی می‌کنم
۵۱	لب‌های مدفون در خاکسترهای داغ پمپنی	پاپ ورن کج
۵۲	سایه‌ی وحشت زده‌ی مورچه‌ای هراسان	نارنج‌ها
۵۴	برج جواهرات	وداع مستقیم به غیبت مسقیم
۵۵	مهربانی آسمانی رفتارت و این شعر	آب دهان خشک
	ماه به علاوه‌ی دیگر نمی‌توانیم با هم	امشب نمی‌توانم با تک‌راه‌های جواب
۵۶	اشیم	را بدهم
	شیمی‌اش جایی که زخم‌های مرا می	شعر اینجا نشستن اینجا ایستادن
۵۷	پید	لنگرگاه
۵۸	چه اتفاقی افتاد؟	گوشت سیر زده‌ی بانو ساز
۵۹	نگرانی‌ام برای رنگ‌های گوجه‌فرنگی‌ات	۲۴ دسامبر
۶۰	سرانجام بدن‌ها همان است و افتاد	سورخ ستاره
۶۱	دومین قلمرو	در عشق باران می‌بارد
۶۳	هدیه‌ها	عشق تو
۶۵	آن دختر	قرار ملاقات
۶۶	قو اژدها	چیزی زیبا در ساحل غربی ما
۶۷	ترانه‌ی طاووس	عاشقان
	بگذار لغت‌های جدیدی یاد بگیرم که به	رقص آسمانی میانه فوریه
۷۰	اندازه‌ی جهت معنی دارند	بعد از تمام شدن هالووین
۷۱	هر دختری باید شعری داشته باشد	دارد پایین می‌رود
۷۲	در عوض	صبحانه انگلیس

زمانی نه چندان دور پیش از این تصور همگانی از شعر با پیام رسانی و رسالت پیامبرگونه پیوند خورده بود. پیامبران عصر مدرن مانند الیوت، لورکا یا پل الوار به نوعی از تلقی شعری دامن زده بودند که در آن شعر کمابیش به موجودیتی مقدس دست می‌یافت و به همان نسبت از دسترس انسان روزمره دور می‌شد. ریچارد براتیگان شاعر متعلق به نسلی است که اساس این تلقی دیرینه از شعر را به پرسش گرفت و اشعاری تولید کرد که در آن سه اصل مقدس الیوتی یعنی فخامت زبان، کلی نگری و وحدت سبکی جایی نداشت. اشعار براتیگان در میانه‌ی این نسل، بازیگوش تر و بالتبع وفادارتر به نقش و جایگاه شعر در زمانه ماست. اگر دوستان او مانند گینزبرگ و کرواک شعر را هنوز رسانه‌ای برای فریاد کشیدن رنج‌ها می‌دانستند برای براتیگان شعر بازی دلپذیری بود با مفاهیم مستقر. این مفهوم‌های مستقر می‌توانست همه چیز را شامل شود. از بهره‌کشی در نظام سرمایه‌داری تا روابط انسانی تهی شده از احساس و از استعارات هالیوودی تا یک رفتار خاص اجتماعی در میان جوانان هم عصر وی همگی مستماری‌هایی برای طنز سیاه و صریح براتیگان به دست می‌دادند. ویژگی عمده‌ی این آثار، تصویر کردن موقعیت‌ها به شکلی کاریکاتورگونه بود که البته کوتاه نویسی و ضربه زدن به پیش‌انگاره‌های ذهنی مخاطب در تکمیل آن به کار می‌رفت.

شعر براتیگان را می‌توان نمونه‌ی اولیه از شعر تولید شده در ساحت معرفتی پسامدرن محسوب کرد. در واقع، ایرانی اندیشه مدرنیته منجر به سروده شدن شعرهایی شده است که با نوشتن سطر روایت‌های مطول شعر مدرن را به چالش می‌گرفتند و با تصویر میانی یک لحظه به جنگ سودای جاودانگی شاعر مدرن می‌رفتند. طنز برای شاعری چون براتیگان راه گریزی برای دور ماندن از جدیت اسطوره‌ای شعر نسل‌های پیشین است. براتیگان شعر گذر روزگار را به مسخره می‌گیرد تا نشان دهد که عمر آدمی در برابر عمر زمین، کائنات تنها به شوخی بی‌مزه‌ای می‌ماند و تمام مسلماتی که فرهنگ ما به دانش‌شان می‌بالد پره‌ای کاهی در مسیر این تاریخ طولانی بیش نیستند که تنها با جوی انگیزه‌شان در طول تاریخ مدرنیته سرپا مانده‌اند.

با این همه نباید از نظر دور داشت که شعر براتیگان تنها یکی از جنبه‌های ورود شعر به کهنکشان اندیشه‌ی پسامدرن است و همان‌طور که سنگ بنای یک دیوار همه‌ی آن دیوار نیست شعر براتیگان هم نماینده همه‌ی آنچه از شعر در اندیشه‌ی پسامدرن می‌شناسیم نمی‌تواند باشد. واقعیت این است که شعر براتیگانی درخشان‌ترین نمونه‌ی اجرای شعری در حوزه اندیشگی پسامدرن هم نیست. لذتی که از خواندن شعر براتیگان به ما دست می‌دهد لذت بازیگوشانه تقدس زدایی از دستاوردهای مدرنیته است که به خودی خود به خصوص در اینجا و اکنون انسان ایرانی می‌تواند متشاء اثر باشد اما باید دانست که بعد از تقدس زدایی و بازخوانی

انتقادی مدرنیته نوبت به کشف جهان از منظر این سیاق جدید تفکر می‌رسد که در اینجا دیگر از دست جهان شعری براتیگان کار زیادی ساخته نیست. اندیشه پسامدرن پس از درگذشت براتیگان افق‌های زیادی را آزموده است که از آن جمله می‌توان به شعر زبان که با حمله به ساخت‌های عادت شده‌ی زبان شکل اندیشیدن انسان را دستخوش تغییر می‌سازد اشاره کرد. در این شیوه از سرودن شعر بازخوانی انتقادی نتایج اندیشیدن با اتکا به فرا روایت‌های مدرن کافی به نظر نمی‌رسد و زبان به عنوان محمل این نوع از تفکر مورد بازسازی قرار می‌گیرد. در کنار این نوع از شعر می‌توان به انواع دیگری نظیر شعر اجرایی، شعر فمینیستی و شعر حاضر آماده اشاره کرد که هر کدام در گوشه‌ی از دنیا با بازخوانی انتقادی فرهنگ و اندیشه مدرن و برای پاسخ دادن به نیازی که شیوه‌ی زیست مدرن پاسخی برای آن ندارد به عرصه رسیده‌اند. خوانندگی براتیگان گام نخست برای ورود به این افق جدید معرفتی و درک آن است و سپس موضوع شعر او را برای شعرخوانان امروزی ایران جذاب می‌کند. در زمینه‌ای که پیش روی شماسست شعرهایی از براتیگان که به بازاندیشی تفکر غنایی پرداخته‌اند از میان هشت مجموعه شعر منتشر شده و شعرهای پرکنده، ساعده، گزینه‌های گوناگون انتخاب شده‌اند که این موضوع می‌تواند گامی در گام را به مقوله عاشقانه نویسی بازتاب بدهد. در این شعرها براتیگان به شخصی سازی مفهوم عشق به جنگ کلیشه‌هایی می‌رود که در سنت شعر عاشقانه هواره قطعی و تخلف ناپذیر شمرده شده‌اند در شعر «آب دهن خشک شده‌ی یکی از جالب‌ترین رویکردها را به مفهوم عشق شاهد هستیم:

دختری با دامن سبز
نه چندان زیبا
از کوچه می‌گذرد

مغازه داری می‌ایستد
بر می‌گردد که او را دید بزند
که شبیه موش کور است
یا یخچال

حالا در امریکا
۲۰۰۰۰۰۰ نفر زندگی می‌کنند

براتیگان در این شعر با مسخره کردن رویکرد کهنه به مقوله عشق در یک نگاه می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه اسطوره‌هایی از این دست می‌توانند واقعیتی مبتذل و بسیار روزمره داشته باشند. واقعیتی که در نهایت به افزوده

شدن جمعیت به عنوان نتیجه‌ای اجتناب ناپذیر ختم می‌شود. این شعر که در دهه ۶۰ سروده شده به نوعی انتقاد براتیگان و جوانان هم نسل او را از رمانتیسیم شیک فیلم های هالیوودی دهه ۵۰ به تصویر می‌کشد و بر غیرعملی و غیر عقلانی بودن آن نوع تلقی از عشق دلالت دارد.

ریچارد گری براتیگان کار ادبی‌اش را از میانه‌ی دهه‌ی ۵۰ و در ۲۰ سالگی با سفر به سان‌فرانسیسکو و پیوستن به جنبش هنری بیت آغاز کرد. او نخست به چاپ شعرهایش پرداخت. اولین شعر شناخته شده‌ی او با نام «دومین قلمرو» در ۲۱ سالگی‌اش به سال ۱۹۵۶ به چاپ رسید که در مجموعه‌ی حاضر برگردان فارسی آن آمده است. پس از آن براتیگان به ترتیب در سال های ۱۹۵۷ و ۱۹۵۸ دو شعر بلند به نام های «یازگشت رودخانه ها» و «اتواستاپ زن جلیله» را منتشر کرد که این کار موقعیت او را در جمع شاعران نامتعارف آن روزگار تثبیت کرد. او در سال ۱۹۶۴ یعنی زمانی که نگارش رمان «صید قزل آلا در آمریکا» - که بعدها به شاخص ترین نوشته‌ی او تبدیل شد و برایش شهرت جهانی به ارمغان آورد - را تازه به پایان برده بود، شعرهایش را کنار خیابان به رهگذران می‌فروخت. و در سال ۱۹۶۸ یعنی یک سال پس از انتشار این رمان جنجالی و بحث برانگیز، همزمان با رمان «در قند هندوانه» که آن هم به کار مهم او تلقی می‌شود مجموعه شعری منتشر کرد به نام «لطف این کتاب بکارید» که شامل ۸ شعر بود که روی جلد بذر گیاهان چاپ شده بود. او در همان سال به نگارش جان‌نون و پل مک‌کارتنی که با گروه موسیقی بیتلز قله‌های شهرت را در سبک موسیقی فتح کرده بودند چند شعر و بخش هایی از رمان‌هایش را در قالب یک کتاب با عنوان «گری دادن به ریچارد براتیگان» خواند و روانه‌ی بازار کرد که در آن ابتدا جلدی از خود نشان داده بود.

از جمله این ابتکارها خواندن شعر که «عاشقانه» با ۱۸ لحن مختلف توسط ۱۸ نفر از جمله خود براتیگان و دخترش ایانته براتیگان بود که بحث‌های زیادی به دنبال داشت این نویسنده که یکی از خلاق ترین نوپردازان حال‌های پرهیاهوی میانه‌ی سده‌ی بیستم است در سال ۱۹۸۴ با شلیک گلوله‌ای از یک تیانچه به زندگی خود خاتمه داد.

در برگزیدن شعرها برای این گزینه تلاش نگارنده بر این بوده است که نگاه گسترده و همه جانبه‌ی براتیگان به عشق و مقولات مرتبط با آن به مخاطب مناسبتی پیدا کند. این شعرها نمونه‌ی بسیار مناسبی از تفکری است که در نیمه‌ی دوم سده‌ی بیستم میلادی توانست پایه‌های دنیای کهن را به چالش گرفته و دنیای جدیدی برپا کند. های مدرنیسم ویران شده بنا کند. امید آن که این مجموعه مورد پسند سرفه‌مدان شعر جهان قرار گیرد.